

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 28. ANUL XVIII.

Sabiu, in 5/17 Aprilie 1870.

Telegrafulu este de doua ori pe septemana: joia si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu banii gata prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

ru provinciile din Monarchia pe un anu 8 fl. 60 pe o jumtate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe unu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inscrato se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu. pentru a doua ora cu 5 1/2. cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2. cr. v. a.

Programa

pentru sinodulu archidiececanu ortodoxu conchiamatu pre Dumineca Tomei 1870.

1. Dumineca Tomei la 8 1/2 ore inceperea santei Liturgii cu chiamarea santului Duchu.
2. Dumineca Tomei la 11 ore inainte de amedi deschiderea sinodului prin cuvntarea presidiale.
3. Constitutiunea provisorie a unoru notari sinodali
4. Verificarea membriloru.

Apoi in dilele urmatoie se voru tracta pre rendu cele prescise in sfi 94. 95. si 96 din statutulu organicu.

Dela presidiulu sinodului archidiececanu.

Alegeri la sinodulu archidiececanu.

Din partea clerului s'a mai alesu :

In cerculu III par. prot. Ioanu T i p e i u.

Din partea laiciloru s'au mai alesu :

In cerculu III Ioanu P a r a s c h i v u si Ioanu M u n t e a n u ; in cerculu XV Nicolau C r i s t e a si Ioanu N o u a c u de Uniadu; in cerculu V Ioanu S i a n d r u si Ioanu P o p ' a.

Eveneminte politice.

Situatiunea in Cislaitania s'a clarificatu intr'atata, ca avemu o lista de mistri denumiti si publicati in foia oficiala „Wiener-Zeitung.“ Personele, ce compunu ministeriulu, suntu : contele P o t o c k i presedinte alu ministeriului si ministru de agricultura; contele T a a f f e pentru interne si aperearea tieriei; T s c h a b u s c h n i g g pentru justitia si culte; consil. min. Carolu D i e s t l e r si di P r e t i s ca conducatori ai ministeriiloru de finantie si comerciu.

Din ultimii numeri ai foiei nostre s'a pututu vede cele petrecute in senatulu imperialu, precum si unile parti ale opiniuniloru nemtiescu, de dincolo de Lait'a.

Pres'a ungrusca a vorbitu relativu putienu la evenemintele, ce se desfasurara pana acum. Este interesantu pentru situatiune unu articlu in „P. Ll.“ cu privire la cuvntulu de incheiere rostitu de presedintele casei deputatiloru Kaiserfeld. „P. Ll.“ numesce cuvntarea unu evenimentu de mare insemnatate, dara totu odata si o eroe, prin carea nimici caus'a, pre carea elu vrea sa o apere. Elu, dice Ll., trebua mai nainte sa se sustiena deasupra pasiunii, ceea ce n'a facutu, si acum sa nu se ascunda in cretiele flamidei cadute si sa strige cu Catone: „Victrix causa diis placuit, sed victa Catoni.“ Prin cuvntele aceste elu a aruncatu tatiunele ardiendu in casa deputatiloru, spre a o aprinde si a o face nelocuibile pentru nici unu urmatoriu. Pentru amicii lui Kaiserfeld cuvntarea lui e o parola de resbelu, pentru contrarii lui o provocare, o declarare de resbelu, carea ingreuna impacarea mai multu ca ori candu alta data.

De aci incolo face imputari lui Kaiserfeld, cae se vaiera asupra unei sorti, carea e rezultatulu gresieliloru celoru ce le au comisu si i da inve-tiatu: ca politic'a e sciintia compromiseloru si ca nu pre terenulu ei pote omulu merge pre calea cea o b l a, dela unu punctu la altulu, scopulu numai sa fia acelasiu si sa nu se departeze omulu de dreptate, alegerea mijlociloru pote apoi fi libera.

„In Austria tient'a este in t r e g i t a t e a i m p e r i u l u i si desvoltarea popoiloru, cari lu constitoe. Spre sfersitulu acest'a s'a creatu o constitutiune; o parte insemnata afla ca conditiunile de esistintia pentru dens'a suntu pre restrinse in constitutiune si nu voiesce sa o primesca. Natiunile renitente au seu nu au dreptu, destulu ca opusetiunea loru nu se pote frange prin fortia,

tempulu inca nu oboesce; opusetiunea e o fapta implinita, carea trebuie considerata si carea, deca doréza mereu, provoaca nesmintitu catastrofa. Dlu Kaiserfeld a dis'o; elu si aderintii lui susutienu, ca numai constitutiunea presenta pote mantoi imperiulu; constitutiunea, carea au intemeiatu densii . . . .“ „Urméza inse ca ei trebuie sa a-furisésca pre toti cati nu se indoiescu de vi-itoriu, cati credu in possibilitatea de noue incercari si cati au curagiulu sa se posteze in sparturele casionate de altii?“

„P. Ll.“ vine in fine la conclusiunea, ca Kaiserfeld si ai sei au cugete rezervate, separatistice si ca nu le pasa deca se va struna imperiulu, pentru ca sicu ca unu imperiu mare si potente (nemtiescu) ii ascepta cu bratiile deschise.

Impregiurarea acest'a din urma o caracteriseza de periculu alu situatiunii. „Acestu simtiementu instinctivu, de a ave unu poporu mare la spate, ingreunéza impacarea. Dintre nationalitati un'oi vede resarindu ide'a slavica alt'a vede pre Germania radicansuse, si amendone dicu, ca, deca despartirea (Scheidung) e neincungiurabile, deca la o lalta nu potu trai, pre fia-carea o ascepta, pre un'a aci si pre alt'a acolea, unu acoperisiu nou, unde sasi plece capulu. Dara amicii liberatiei si ai progresului? Acei'a carii credu ca o tiera nu e pentru aceea mare, pentru ca cuprinde unu spatiu mai largu pre carti; aici'a carii cautu cu spaima la gramadirea cea mare de popore, in cari ambitiunea pote deveni mai ferbinte si intre cari loviturile potu deveni mai infricosiate; aici'a carii au inceputu deja a gasi in Austria germentulu unei Elvetie rasaritene, va sa dica, o tiera libera, in carea nationalitatiile cele mai diferite sa traiesca fratiesce; aici'a, caroru realisarea acestui visu li se parea ca nu mai e departe, cari credeau ca aci va sa fia modelulu, dupa care ore-candu sa se formeze statele unite din Europa, — voru trebui sa veda cu durere adanca, cum se surpa sperantiele loru sub loviturile acelor'a, cari au contribuitu atat'a la desvoltarea loru.“

Lectiunea acest'a e forte frumoasa, numai candu aru fi cine sa i o cetesca si lui „P. Ll.“, ca sa o auda si elu din rostu strainu, aici asi i aru intr'a pote si mai tare la inima.

„Albin'a“ ne aduce o deslucire despre purtarea bucovineniloru in senatulu imperialu. Deslucirea se cuprinde in cuvntele deputatulu A n d r i e v i c i u, care le reproducemu in urmatoiele :

„Domniloru! La prelegiulu consultarii asupra adresei catra M. S. imperatulu se-mi fia iertatu si mie, a vorbi cate-va cuvinte.“

„Adres'a cetita e provocata de seriozitatea situatiunii politice si a referintiloru nostre publice, iera situatiunea, cea serioasa in cuprinsulu imperiulu sta in raportu strinsu cu positiunea, in carea se afla adunarea corpulu nostru reprezentativu. Pe aceea-si ore credo, ca nu va nega nimene, cumca positiunea neplacuta, in carea deveni adunarea nostra, se trage mai cu sema de atunci, de candu cei 24 de deputati nationali se dusera din medi-loculu nostru. Iera ans'a cea mai de aproape spre acelu pasu, carea fu? Scimu cu totii, ca fu acelu proiectu de lege electorala, prin carea deveni amenintata autonomia tieriloru.“

„Am spusu mai nainte si o spunu si acum, ca noi deputatii din Bucovina, facia cu aceea propunere de lege nu remaseramu pre locurile nostre in asta casa, spre a sprigini cu votulu nostru sanctiunarea unei legi, prin carea drepturile ce constitutiunea le garanta tieriloru aru deveni vatamate, ci spre a radica vocea nostra in contr'a unei mesure, prin carea principiulu constitutionalu si ade-verbatimu juridicu: „Nihil de nobis, sine nobis“ (Ni-

mica de noi, fara de noi) s'aru fi violatu. Facendu astfelu de protestare voiamu noi a implini deto-rintia nostra inca si in ora a unspredececa.“

„Evenemintele de ieri de alaltieri stersera aceea cestiune din sirulu afaceriloru nostre, si eu am amintitu despre ea numai-catu de aceea pentru ca in adres'a presenta se respica unu felu de a-maraciune pentru esirea celoru 24 de deputati, cu care respicaminte inse noi deputatii din Bucovina nu consimtimu defelie, pentru ca ne retinemu de veri-ce judecata asupra modulu si motiveloru acelei esiri.“

„Dupa aceea ce le audiram si vediram in dilele din urma, abstratulu nostru constitutionalu va se treca in o fasa noua. Asta schimbare nu pote sa ne suprinda, cumpenindu pre o parte, ca institutiunile omenesci nu potu se aiba o stabilitate eterna, iera pre d'alta parte cautandu in pregiura la ceea ce se facu in tota partiele imperiulu.“

„Impacarea elementelor eterogene, intre sine si cu constitutiunea; consolidarea organismulu de statu prin inviosirea organeloru singuratece; conservarea ideei imperiale pre langa indestulirea regatelor si tieriloru: ast'a este problema, carea e de resoltitu in timpulu celu mai de aproape.“

„In acestu proiectu de adresa suntu respicate in genere momintele, care dupre parerea propunetoriloru aru fi de observatu la resolvirea acestei probleme importante.“

„Noi deputatii bucovineni nu voim a intra in discutarea aceloru mominte, ci consciuti de misiunea nostra speciala, ne simtimu indatoriti a de-chiar'a in numele poporatiunii din Bucovina, pre carea o reprezentamu, cumca noi tienemu stensu la starea si form'a constitutionalu a regimulu, cumca noi largirea cercuriloru de autonomia a regatelor si tieriloru o privim de necesitate neaperala in-su-si intra intereulu imperiulu, cumca special-minte voim si pretindemu, ca autonomia politica-administrativa a ducatalu Bucovinei se stea neclintita si ca tier'a acest'a se fie scutita de ori ce lega-tura de statu cu tier'a vecina.“

La mosaiculu de eveneminte ce compunu si-tuatiunea nostra mai adagemu si telegramulu ur-matoriu, ce lu primu din Pest'a unu diariu vien-nesu.

Contete P o t o c k i, se dice in telegramu, si a depusu intentiunile sele in o scrisore privata, carea o adres'a presedintelui ministeriulu contelui Andrassy. Aceste se cuprinde in urmatoiele :

Obsevarea conscientiosa a constitutiunii. Nici unu pasu, care se contradica s p i r i t u l u i c o n s t i t u t i u n e i s e u n a t i u n e i n e m t i e s c i s a i d e a n s a l a v r e u n u g r a v a m e n u ;

incercarea de a complana diferentiele cu cechii si polonii si de a completa parlamentulu, pre langa aceste insa :

sustienere stricta a dualismulu, a acordulu cu Ungaria, a unitatiei parlamentarie in Cislaitania si a pusetiunii presente a natiunii nemtiescu; res-pingere decisiva a nisuintiloru federalistice;

prefacerea catu mai grabnica a cabinetulu pre-sentu provisoriu in unu ministeriu parlamentariu din majoritate.

Contele Andrassy a comunicatu epistol'a acest'a in un'a dintre siedintiele consiliulu ministriloru, colegiloru sei. Celegiulu ministriloru seu consiliulu o a luat spre „sciintia liniscitoria“ si a conclusu a o pastra in archivulu ministeriulu, de si nu are forma oficiala.

Doue lucruri ne mai aduce post'a din urma despre Cislaitania si adeca, in prim'a linia ne spunu diariile nemultiamite cu schimbarea cabinetulu din Vien'a, ca se „apropia reactiunea.“ Moti-vele pentru o temere de felulu acest'a se cuprinde

intru aceea, ca in momentele de fatia se afla in Vien'a mai multi feudali din Boemi'a si Moravi'a si ca acesti'a se consulteaza mereu cu barbatii de influinta in sferele politice ale imperiului.

Consultările, dupa alarm'a ce o batu foile din opozitiunea cea noua, se pare ca prindu catu de catu. Din telegramulu sositu Vineri aici in Sabinu si dupa foile ce sosira in urma, se vede, ca constitutiunea din Cislaitani'a are sa treca prin o revisiune. Buna ora cum a trecut cea din Fauru 1861, pana a devenitu cea din Decembre 1867. Acest'a sa ni o insemnamu cu atatu mai vertosu, cu catu revisiunea are sa se faca astadata mai antaiu de conducatori de partide, dupa aceea, deca proiectulu de revisiune va fi primitu de majoritatea conducetorilor, va fi asternulu senatului celui vechiu imperialu ca salu voteze.

Deca asculta cineva si parerea foiloru aristocratice trebuie sa creda, ca transitiunea descrisa e numai o comedia si ca constitutiunea din Decembre are sa o patiesca ca antecesoru sea. „Vaterland“ celu putienu, afla de prisosu si revisiunea indicata.

Din tote se aru vede ca catu privesece pentru Cislaitani'a suntemu in ajunulu unei noue „sistari“ de constitutiune. Dara ce e mai momentosu, „N. Fr. Bl.“ ne suprinde si cu presupunerea, ca contele B e u s t vrea sa cerce in cestiunea polona o aliantia intre Austri'a, Franci'a si Angli'a contr'a Rusiei si Prussiei. Totu acesta foia dice, ca dreptu ou de pasce capetamu inca unu resbelu, in tocm'a ca dupa sistare. (sub Belcredi)

Evenimentele aceste facu situatiunea critica si indreptatescu pre oficiosa „Pester Correspondenz“ sa „spereze“, ca la tota intemplantarea parlamentarismulu, dreptu conditiune de esistinta pentru Austro-ungari'a va remanea nevatemala.

Parti'a progresista din Germani'a de Nordu emile unu manifestu in ajunulu alegeriloru celoru noue a le federatiunei. Ea pretinde dela regimu: 1. Restaurarea unitatii germane pre cale pacifica: Desvoltarea federatiunei in unu statu federativu, si pentru aceea desvoltarea constitutiunei federali in modu liberalu, cu deosebire prin introducerea de drepturi cardinali si crearea unui ministriu responsabilu federatiunulu, precum si dare de diete deputatiloru. 2. Impunerea sarcinei de militatu, prin restringerea armateleru in tempu de pace si prin scurtarea tempului de servitiu; spriginirea tuturor nisuntieloru catra desarmare in Europ'a. 3. Nici o acrescere a contributiunei, ci impunerea aceloru ce esista cu deosebire aceloru ce suntu puse pre consumu si apasa clasele mai serace. 4. Dreptu egal pentru toti. Dreptu universalu de alegere pentru toti, atatu in federatiune catu si in staturile singuratiche. Possibilitate comuna de cultivare umana si civile prin scole poporali libere si gratuite. Scutintia pentru viati'a si sanatatea civiloru. Garantarea deplinei libertati si securantia de drepturi pentru reunitiuni. Respingerea ori carei despoiari a statutului pentru interesele unoru clase sociale, fia aceste din partea partidei pana acum privilegiate, fia din partea celei socialistice de lucratori.

In Franci'a, o crisa ministeriale. Se da cu socotela ca ministeriulu intregu va demisiona. Ans'a la crisa, se dice, ca o a datu plebiscitulu, prin care imperatulu voiesce sa provoce natiunea franceasa d'a dreptulu sa se dechiare, deca voiesce reformarea constitutiunei.

In Spani'a a cursu de nou sange cetatienescu. Recrutarea a datu asta data ansa la scene nefericeite.

Diet'a Ungariel.

In siedinti'a din 6 Aprile anuncia presedintele dupa cetirea si autenticarea protocolului, incurse diferite.

F. L u k s i c h interpelaza pre ministrulu de interne in cauza unoru afaceri urbariale.

L. B e r z e n c z e y interpelaza pre ministeriulu intregu, ca luat'a mesuri, spre a se satisfac onorei si daunei preotului evangelicu magiaru din Bucuresci, care din partea organeloru de acolo, pre langa tota protestarea consulului ostrungaru, fu arestatu, si care suntu mesurile?

A. K o l l a r propune unu proiectu de concludu, in urm'a carui'a sa se reguleze subventiunea pentru spesele giudiciale, acordanda libereloru orasice catu mai corendu.

E. I v a n c a impartesiesce, ca o familia no-

bita, statatoria din 5 mebr, care si-a magiarisatu numele, a debutu sa plateasca pentru fia-care membru cate 105 fl. la olalta 525 fl., precandu ne nobilii platesecu numai 2 fl.; si asiá interpelaza pre ministrulu de interne si finantie, ca lua voru dispositiuni, ca schimbarea de nume a nobililoru catu si a nenobililoru sa se supuna unei asemenea tacse?

I. K a u t z recomanda in numele comisiunei financiale primirea propunerii lui S z a l a y, relativa la sporirea baniloru de cortelu a deputatiloru.

Ministrulu de finantie L o n y a y raspunde la mai multe intrebari ale lui T i s z a, facute cu ocaziunea desbaterei bugetului. Cu privintia la intrebarile, care suntu bonurile statului vendute de ministrulu si cu ce felu de conditiuni, lu indrepta la unu raportu, care 'lu presinta casei cu rogarea, de alu tipari. Cu privintia la intrebarea, de unde se dateza suma de 2,500,000 fl. inscrisa la venitele extraordinarie ca restantia de contributiune? raspunde ministrulu ca ropotele respective se afla in socotelele finale pro 1869.

Interpelantele se dechiara multiamitu cu responsulu ministrului.

Legea bugetului se cetesce a trei'a ora.

Majoritatea decide a tramite absolverea administratiunei financiale pentru 1867 si 1868 casei magnatiloru.

Legea despre contributiunile aceloru societati, acaroru activitate se estinde asupra ambeloru parti a imperiului, se cetesce a trei'a ora.

P. T e r e y recomanda in numele comitetului centralu primirea proiectului de lege.

Se incinge o desbatere lunga si infocata, la care iau parte D. I r a n y i, presied. min. A n d r a s s y, I. K a u t z, C. T i s z a, Z. C s e r n a t o n y i, A. P a t a y, S. V u k o v i c s, L. B e r z e n c z e y, S t a n e s c u u, C s a n a d y, F r. H a z m a n s i A. C s i k y.

Se pune la votare si intrég'a casa, afara de stang'a estrema, primesce propunerea de baza pentru desbaterea speciale.

Drept'a voiesce a suscepe desbaterea speciale, steng'a inse se opune si parescesce demonstrativu sala.

Presiedintele ministriloru si Fr. D e á k recomanda amanarea desbaterei pre siedinti'a viitoria, ceea ce se si incuviintieza.

In siedinti'a din 7 Aprile se autentica protocolulu siedintiei premerse.

Ministrulu de culte si instructiune publica propune proiectele de lege privitorie la liber'a exercitare a religiunei, la reorganizatiunea universitatii din Pest'a, la infiintarea universitatii din Clusiu, la reorganizatiunea politechnicolui Iosefinu si in fine la infiintarea unui institutu pentru copii mici. Ministrulu presinta cu ocaziunea acest'a si unu proiectu de concludu, in urm'a caruia sa esmita casa unu comitetu spre desbaterea proiectelor de lege pentru instructiune.

In fine propune unu proiectu de lege, privitoriu la unu creditu suplementariu, intrebuintiandu pentru promovarea instructiunei.

Tote actele acestea se voru tipari.

Notariulu cetesce referatulu comisiunei economice despre bugetulu casei pre lun'a Aprile. Referatulu se va tipari si pune la ordinea dilei.

Casa trece la ordinea dilei, la care sta desbaterea speciale despre proiectulu de lege privitoriu la imprumutulu de 24 milioane.

Diferitele §§ se primescu parte fara parte cu pucine modificatiuni.

Comitetulu financiaru propune unu concludu pre care si comitetulu centralu lu acceptieza:

E de doritu ca deodata cu regularea Dunarei sa se cladasca din imprumutulu caliloru de feru si o punte de feru preste Dunare pentru legarea linielor de pre ambele maluri.

Casa primesce concludulu.

Siedinti'a se incheie la 11 ore. Astadi se va tienea si o siedintia secreta.

Revolutiunea romana.

(continuare.)

II.

Cuz'a-Voda nu mai perde unu minutu: votulu universalu se proclama indata le 2 Maiu si dupa acest'a Domnitoriulu proclama pretieranu liberu pre

munc'a lui si proprietariu pre pogonele drepte ale sele, obligatu sa le primiesca si sa plateasca o drepta despagubire numai a clacei pentru ele.

Atunci s'a putulu vedea cata dreptate a avutu coalitiunea candu acusa pre guvernulu Domnitoriului pentru ca a publicatu proiectulu de lege rurale prin Monitoriu; in legea rurale promulgata dupa 2 Maiu erau acelea-si base, ca si in proiectulu propusu camerei oligarchiei; si prin urmare, publicarea acelu proiectu nu a fostu o manopera cu scopu d'a compromite acea camera in ochii poporului, ci credintia cea mai nestramutata a Domnitoriului, ca namai in conditiuni ca acelea improprietarirea putea sa fia unu actu seriosu si folositoriu si pentru tieranu ca si pentru proprietariu.

Avea intentiuni bune coalitiunea? Pentru ce n'a votatu acelu proiectu ci l'a restrinsu pana la mai pucinu de jumetate pogonele propuse de guvern?

Autonomia nu avea statulu romanu pana la 2 Maiu; conventiunea puncea pre poporulu romanu sub epitropi'a streiniloru, chier' in ceea ce privea administratiunea interioara a statului.

Voda-Cuz'a prin energi'a sea la Constantino-pole face sa se recunosca autonomi'a tieriei, si la intorcerea s'a in capitala poporulu gramaditu pre totu lungulu calei de la Giurgiu pana la Bucuresci si umplendu stradele pre unde trebuia sa intre Domnitoriulu, 'lu respatesce cu aclamatiunile sele cele mai viue.

Ce sa mai lungimu scrierea? In aceste trei acte numai ale lui Voda-Cuz'a se incheia totu: votulu universalu, improprietarirea sateanului si recunoscerea autonomiei statului romanu de catra Europ'a intréga.

In trecutulu putemu mentiona seculari starea monastiriloru dise inchinate; scrisorea catra patriarhulu si cea catra vizirulu, cari au remasu de pomina in tiéra si in streinatate.

Noi nu ne servimu de vorbe, de apretiare ale cutarui'a seu cutarui'a omu ce a servitu sub Cuz'a, pre candu Cuz'a a creditu ca trebuie sa se serve cu densii, precum amu vediutu facendu pre adversarii inversiunati ai lui 2 Maiu. S'a dusu tempulu candu, in lipsa de documente, era nevoia sa deduca cineva din spusele cutarui'a seu ale cutarui'a, in cutare epoca, ce s'a pututu petrece in aceea epoca. Astadi istori'a nu mai recunoscce frase banali; actele scrise si seversite suntu isvoarele de la cari se alimentieza ea, si celu ce aru inlatura actele pentru ca sa caute argumente in favorulu ideelor sele in unele pasagie dintr'o scriere tantastica, critic'a ce aru face acel'a nu pote fi seriosa si mai pucinu inca adeverata.

Amu fi voitu negresitu sa ascernemu la rondulu loru totu sirulu de acte mari seversite de catra fostulu Domnu Cuz'a-Voda. Dara contr'a a ce actu sa insiramu acele acte, a caroru cuprindere ne pote ocupa colonele mai multoru numere? Este vr'unu actu produsu seu reproducu care sa vorbesca contr'a lui 2 Maiu? nimic'a; tota critic'a, ce s'a facutu asupra lui 2 Maiu de catre adversarii sei, a fostu o critica personale, si neintemeiata pre actele seversite, ci pre unele pasage dintr'o brosiura publicata de d. Bolintianu, de acelu d. Bolintianu, care a avutu nenorocirea sa renege credintiele sele democratice si nationali pre candu d. I. Bratianu era ministru omnipotentu, spre a trece in taber'a lui 11 Februaru, ca dintr'ins'a sa scrie contr'a lui 2 Maiu, ceea ce scrisese pana aci din credintia lui 2 Maiu contr'a lui 11 Februaru!

Si acest'a este istoria?!

Dara deca era vorb'a de apretiare vage dintr'o scriere ore-care, jurnalulu „Romanulu“ aru fi pututu servi mai bine pre adversarii, pentru ca si elu, ca si densii, n'a erutiatu nimic'a spre a injuria si imbalá contr'a lui 2 Maiu; cu tote ca si chiaru pre acestu jurnalulu, luandu-lu cineva in mana si foile-tandu-lu regulatu, va gasi adhesiunea sea la 2 Maiu!

Dara este cine-va seriosu, care pote discutá liberalismulu, democrati'a, nationalitatea lui 2 Maiu? si crede cineva ca cu frase, cu ipotese, cu deductiuni, pote combate actulu, prin care s'a oboritu servagiulu si si-a lostu aventu nationalitatea pura si independente? Asemenea acte, prin natiuni, au pututu ele vre-odata primi vre-o umbra din invectivele aruncate asupra loru prin terfeloge, peritorie ca foile vestede ale tomnei unei anime imbetranite si unui caracteru siubredu? Deca acesti cameleoni

politici, acești saltimbaci ai rațiunii, fără credință, și fără conștiință, cari se cheama Rosetti și Brateanu, au putut să abuze de slăbiciunea unui scriitor încât să-l facă să-și renege credințele sale, să defaima ce a laudat, să ultrageze ce a laudat, este acestă destulă pentru că omii ce s'arū pretinde serioși să-și bazeze argumentarea lor într-o luptă contra evidenței pe asemenea documente ?

Acum voiesce cineva să știe de unde vine lumina crescândă a aureolei lui 2 Maiu ? Ea vine din efectele, din rezultatele lui 11 Februaru ! din legile continue este din 11 Februaru, care mai de care vexatorie, aspritorie, exceptionale împovătoare numai aceluia popor adus la viață, la viața socială și politică, prin actul din 2 Maiu.

Voiti să știți de unde se reflectă acestă lumină mară în giurul lui 2 Maiu ? Priviți crudimile din satele d'ă lungulu Dunarei, dela Dabuleni până la Vizirulu, 3 Aprile în Iași, rechizițiile devastatoare plus vânderea moștelor statului, și concessiunea Strussberg ; acestu abis fără margini și fără fundu !

Fără acestea pōte ca s'arū fi disu, ca chiaru 11 Februaru arū fi avutu rațiunea sea de a fi. Cu asemenea cortegiu inse 11 Februaru, nu va putea face decât să crească splendoru lui 2 Maiu și să afunde în ur'ă națiunei pre cei ce lu arū sprigini.

Brasiovu 31 Martiu 2870.

Unu domnă corespondinte a binevoitu a aminti în „Tel. Rom.“ ceva despre tinentulu sinodu protopresbiteralu tract. I alu Brasiovului și a arătat în scurtu și esențialu materiilor dezbătute în acelu sinodu. Spre completare și pentru însemnata obiectelor pertractate, precum spre a pune naintea cetitorilor întregulu cuprinsu a dezbaterilor sinodali mi iau voia a estrage tōte punctele esențiale din însuși protocolulu acelu sinodu din 3. Martiu a. c. Obiectele au fostu :

1. Completarea organizării protopresbiteratului, respective, alegerea membrilor scaunului protopr.;
  2. Naintarea cauzei școlare în protopresbiteratu ;
  3. Susținerea autorității bisericesci în protopresbiteratu și
  4. Infintierea unui fondu protopresbiteralu.
- Lasându la o parte lucrurile ce ating formă presintă a fia-cărui actu publicu, cum e și sinodulu, trecu la espunerea celor mai însemnate momente, cari potu să intereseze pre publiculu cetitoriu.

Parintele protopopu deschise sinodulu cu unu discursu foarte potrivit despre însemnata și sinodului în biserică noastră ortodoxă or. Incepu dela timpurile cele mai vechi desvōlta într'unu modu escelent până în zilele noastre tendința și scopulu sinodului într'o biserică de caracteru puru constituționalu, care și l'a știutu pastră că pre unu amanetu scumpu în totu decursulu existenței sale. Amintesc în specialu lucrările cele mai esențiale ale sobōrelor fia-cărui seculu. Arăta mai departe ca sinodele a fostu totu-de-ună conduse de duhulu păcii și ea au fostu ordinea și sultulu bisericeii noastre orientale. În acestea sobōre, cari se impartu în 4 apostolesci, 7 ecumenice și atâtea multe locale, s'a asediatu bun'ă ordine, disciplin'ă internă și externă, s'a efectuitu tineria credinței în întregitatea și curățenia ei și în fine s'a pusu în ordine și administrarea averilor bisericesci, cari tōte în modu eminente au contribuit la rădicarea autorității bisericesci și a potențiatu vadi'ă precum și prosperarea și înflorirea ei.

Trecendu apoi la timpurile mai recente și în urma la seculu nostru arăta, bravulu nostru protopresbiteru, în termeni chiari și cu patrone științifică în câmpulu istoriei noastre bisericesci, starea cea tristă și anormală, în care a gemutu biserică noastră din Austri'ă atāt'ă timpu ; cum inse după ne-numeratele suferințe, cauzate prin vitritatea evenimentelor politice și împregiurări locale ale trecutulu — de tristă memoria, și după multele și neîntreruptele lupte a ajunsu, de abia astadi, la starea sea normală. La acest'ă mai vertosu prin staruțiile barbatilor devotați bisericeii și binelui credinciosilor ; cu deosebire prin înflăcărutul zelu, neobosit'ă activitate și netagaduit'ă influență în cercurile mai înalte politice acelu mai mare barbatu alu nostru, alu Esc. Sele prēbunulu Archiepiscopu și Metropolitu Andreiu, carele mai întâiu a

escitatu și facutu fapta tineria sinodului din provinciile acestea. Astadi daru putem fi mândri de basea cea solidă pusă, pentru promovarea intereselor și înflorirea bisericeii și școlii noastre, în memorabil'ă constituțiune bisericescă escirpata din instituțiile canonice, și pré bine cunoscută la toti, aprobată și de diet'ă țierei și întarită și de către Majestatea Sea imper. Franciscu Iosifu I.

Deci spre a corespunde pre deplinu chiamării noastre celei grele, provōca p. prot. pre membrii sinodului, că să-și dea totu concursulu puterii și inteligenței lor spre edificarea și întărirea bisericeii și școlii, desbatendu cu zel și energia împreunate cu o serioșitate și conștiințioșitate demne de fiacare fiu, care-și iubesc bisericăstrabuniloru. Dorindu în fine sinodului perseverența în luptele ce ne voru întimpinā și punendu cu căldura la inimă : Ca după cum va fi zelulu, cu energi'ă și activitatea membrilor sinodali, în aceeași proporțiune va fi și succesulu și progresulu în fericirea noastră comună. Cu acestea dechiara daru sinodulu de deschis.

Lasându punctulu I, nu tinnu de datorința a aminti mai departe, ca sinodulu pre basea unei lucrări comisionale a comitetulu protop. în contielegere cu protopopulu, a otaritu în privința punctulu II despre naintarea cauzei școlare) următoarele mijloce morali și materiali, cari suntu a se aduce presidialiter la cunoscinti'ă respectivilor.

1. Mijloce morali :

- a) Predici prin biserică și sfaturi cu tōta ocașionea și afara de biserică, îndreptate către parinții tinerilor atāt'ă din parte parochiloru respectivi, cătu și de către membrii comitetelor parochiali.
- b) Visitarea mai deasă, de cum a fostu usitata până acum'ă, atāt'ă din partea inspectorilor locali, cătu și tractuali, avendu comunitățile bisericesci a răspunde celor din urma cauzi'ă.
- c) Comitetele parochiali, prin delegați din sinulu lor, să admoneseze pre parinții, cari nu-și trimitu copii la școlă și în casu de renitență să-și pedepsescă și cu pedepse banali, cari au să incurgă în fondulu școlasticu.
- d) Să se aducă din partea organelor competente la cunoscinti'ă sinodului invetiatorii și alți individi, cari s'arū destinge în sfer'ă chiamării lor înaintându treb'ă școlaria, — și sinodulu protopresbiteralu să le arete recunoscinti'ă sea în modulu celu potrivit.
- e) Că unu mijlocu din cele mai eficace spre îmbărbatire la cercetarea școlii și la diligența sa se introducă în tōte comunele, de datina, o festivitate la anul nou, pentru a impartu, în presentia onorațiilor și cătu se pōte și a parinților, între școlarii seraci și diligenți diferite obiecte, precum haine etc. Spre acestu scopu să se facă de timpuriu colecte, din care cumpărându-se cele necesare restulu să se depună în unu fondu spre acestu scopu infintiandu.

2. Mijloce materiali.

- a) Staruirea în totu loculu, că să se infintieze fonduri școlare.
- b) Copii seraci să se provēza cu cărți și alte lucruri necesare școlastice ; unde se pōte din averea bisericeii, iera unde nu, din contribuiri, séu din pedepsele puse asupra parinților renitenți.

(Că unu mijlocu de a împreni pre crestini cu școl'ă și de a atrage totu mai multi copii la cercetarea școlii, este după parerea mea și asediarea de invetiatori arnici, cu totulu devotați chiamării lor, căci este pré bine cunoscutu : ca cu cătu va fi invetiatorulu mai bunu și mai circumspectu cu atāt'ă va fi și școl'ă lui mai cercelată și densulu mai respectat. Ast'ă se vede din atâtea exemple practice, pre unde se afla școlu. N'arū fi ore cu scopu că infintiandu-se senatulu școlariu, să se pună la unu esamenu toti invetiatorii din archidieceși și numai cei opti lasati în funcțiuni, iera cei nedemni, de care cu tota staruinti'ă și buna-voință ordinariatulu totuși mai suntu pre ici colea, câte unii, cari în locu să facă școl'ă placută, lucră directe séu indirecte la înapoiere cauzei cei sante școlare și împedecă într'unu modu foarte daunaciosu totu progresulu culturai ? Tōte accepțamū dela viitorulu sinodu, în care crediu că suntu destui barbati de specialitate și cari cunoscendu re-

ulu ce ne împedecă în progresu, voru silii din tōte puterile a pune cu deosebire cauză școlaria din prim'ă ordine la o cumpanire serioșă.

Pōte arū obiectă cineva că până salariile invetiatorești nu se voru îmbunătăți, toti tinerii de ceva speranță se voru departă, séu mai bine voru fugi, dela unu oficiu astă de onerosu și puțin siguru pentru viitorulu ori cărui'ă, care se aplica la elu ; și astă nu e cu putința a avea pretutindenea barbati după cum se cere. Și în asta privința ne e singur'ă speranța măsurile luate de sinodu.

Not'ă corespundintelui).

Vediendu sinodulu mai departe lips'ă de școlu mai nalte și greutatea de a invetia meserii, afla cu cale și de mare necesitate :

- a) Infintierea unei școlu capitale centrale în Turchesiu, la care se participeze Cernatulu, Turchesiu și Bacifalu, spre care scopu par. protop. este rogatu că să se pună în contielegere cu comitele respective și cu totu modulu să stăruiască spre înduplicarea comunelor la infintierea acestei școlu.
- b) Infintierea unei școlu de meserii în Brasiovu, spre care scopu presiulu să se pună în contielegere cu cei competenți și în totu modulu să silēscă a se efectui realizarea acestei instituțiuni de mare însemnătate pentru Brasiovu și cu deosebire în tempulu de astadi. (Dēca bravii noștrii brasioveni au știutu în timpii cei grei ai absolutismulu a se naltă la lumina lor, și a rădică gimnasiulu spre mărirea și laud'ă loru eterna, apoi cu atāt'ă mai multu pōte pretinde cu totu dreptulu presentele, rădicarea unei școlu de meserii, a cărei lipsa mai multu de cătu toti chiaru domni'ă loru o cunoscū până la evidentiă și care arū fi numai o completare perfectă a opului dloru cu rădicarea școlilor reale și comerciale, ce în anulu acest'ă s'au infintiatu. Not'ă corespundintelui)
- c) Sacelele întregi cu puteri unite să infintieze o școlă reală, deocamdata numai cu 2 clase și o clasă de contabilitate.

Spre susținerea vēdiei și auctorității bisericesci (vedi pet. III) sinodulu afla următoarele de forte potrivite, cari cu deosebire în tempulu de astadi suntu de o necesitate imperativa.

- a) Preoti invetiați și devotați chiamării lor pre escelentiam.
- b) Salarierea preotiloru și cu deosebire regula re a tacselor școlarie după clase.
- c) Căchisatiunea tinerilor implinită cu tōta serioșitatea, ce o impune importanța lucrului.
- d) Comitetele parochiali să-și implinescă cu scumpetate îndatorirea lor pre scrișă în § 23 p. 13 din „statutu“ și să dictēze chiaru și pedepse asupra persōnelor cari se abatu de îndatoririle lor religiōse impuse fia-cărui crestinu.

Pentru efectuarea acestor'ă este rogatu presiulu a provōcā, prin o harthia anume spre acestu scopu îndreptatu, pre tōte comitele parochiali a satisfice acestor cerințe a le sinodulu și la viitorulu sinodu a reportā despre rezultatu.

Cunoscendu sinodulu necesitatea unui fondu protopresbiteralu, (vedi pet. VI) șocotesca arū fi mai corespunditoriu pentru infintierea acestui'ă, că presiulu în contielegere cu comit. protopr. să esmita (slobōda) o listă de subscripțiune insociată de o provocare de către tōte comitele din protopresb. spre a contribuī atāt'ă membrii comitetelor cătu și prin mijlocirea acestor'ă și alți crestini, dāndu-se și din fondurile bisericiloru câte ceva ; apoi pentru creșterea fondulu să incurgă în elu și pedepse banesci ce s'arū dictā de către auctoritățile bisericesci asupra persōnelor invetiatorești și preotiesci cari voru calcā vre-o lege disciplinaria.

Spre a face începutulu acestui fondu parintele protopresbiteru Iosifu Baracu daruiesce 100 fl. v. a. dela sine. Acest'ă se primesce cu multiamia din partea sinodulu, promitiendu și membrii sinodulu a subscrie cându se voru deschide listele de subscripțiune, fia-care contribuiri după puterile sale, imbarbatāndu estu modu și prin fapta nu numai prin cuventu și pre alți crestini la contribuiri întru creșterea fondulu amintitu.

Acestea suntu estrase din protocolulu sinodulu autenticatu alu sinodulu protopr. din 3 Martiu, care din împregiurări locale nu s'a pututu tinē mai curēndu după cum cere „statutul organicu“.

